

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Vanemlik Vastutus – Lapse Isikuhooldusõigus Ja Suhtlusõigus](#) Scotland

Vanemlik vastutus – lapse isikuhooldusõigus ja suhtlusõigus

Šotimaa

Sisu koostaja:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus” igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?

Šotimaal nimetatakse vanema õigusi ja kohustusi vanemlikeks õigusteks ja vanemlikeks kohustusteks.

Kui see on teostatav ja lapse huvides, peaks isik, kellel on lapse suhtes vanemlikud kohustused:

- kaitsma ja edendama lapse tervist, arengut ja heaolu;
- suunama ja juhendama last vastavalt lapse arenguastmele;
- kui laps ei ela selle vanema juures, siis säilitama isiklike suhteid ja korrapärast vahetut suhtlust lapsega;
- tegutsema lapse seadusliku esindajana.

Isikul on õigused oma kohustuste täitmiseks. Vanemlikud õigused on järgmised:

- lasta lapsel enda juures elada või reguleerida lapse elukohta muul viisil;
- kontrollida, suunata või juhendada lapse kasvatamist vastavalt lapse arenguastmele;
- kui laps ei ela vanema juures, siis säilitada isiklike suhteid ja korrapärast vahetut suhtlust lapsega;
- tegutseda lapse seadusliku esindajana.

2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?

Lapse emal on vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused automaatselt. Lapse isal on vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused juhul, kui

- ta oli eostamise ajal või pärast seda lapse emaga abielus;
- ta registreeris lapse sünni koos lapse emaga 4. mail 2006 või pärast seda;
- tema ja lapse ema on sõlminud ja registreerinud ettenähtud vormis kokkuleppe (vt vastus 5. küsimusele);
- kohus on need talle andnud.

Kõigil, kellel on lapse vastu huvi, on võimalik taotleda kohtult vanemlike kohustusi ja vanemlike õigusi.

3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?

Jah. Kohus võib anda vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused muule isikule kui vanemale või määrata lapsele eestkostja.

4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad abielu lahutada või elavad lahus?

Kui vanemad lahutavad või asuvad lahus elama, ei mõjuta see iseenesest seda, kellel on vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused. Kui vanemad ei suuda kokku leppida selles, mis on nende lapse jaoks parim, on ühel või mõlemal neist võimalus pöörduda küsimuste lahendamiseks kohtusse. Kohus peab käsitlema asjaomase lapse heaolu esmatähtsa kaalutusena. Kohus ei pea tingimata andma määrust, välja arvatud juhul, kui selle tegemine oleks lapse jaoks parem kui määruse andmata jätmine. Samuti peab kohus, võttes arvesse lapse vanust ja küpsust, arvestama kõigi seisukohtadega, mida laps soovib väljendada.

5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?

Kui tegemist on kokkuleppega, millega antakse isale vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused, peab see kokkulepe olema ettenähtud vormis ja õigusjõu saamiseks tuleb see registreerida. Vormi leiab [Šotimaa valitsuse veebisaidilt](#).

Kumbki vanem peab kokkuleppele alla kirjutama ühe vähemalt 16aastase tunnistaja juuresolekul, kes peab samuti kokkuleppele alla kirjutama. Sama isik võib olla tunnistajaks mõlema allkirja andmisel. Kokkulepe tuleb registreerida kohtu ametlikus registris (Books of Council and Session) ning ema vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused, mis tal kokkuleppe allkirjastamise ajal olid, säilivad.

6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?

Alternatiivseid vaidluste lahendamise meetodeid on mitu. Need on järgmised:

- perelepitus (lepitaja annab pereliikmetele võimaluse rääkida oma muredest, uurida võimalusi ja leppida kokku edasised sammud);
- lepitus juristi juures (lepitaja on jurist, kellel on ka lepitamiseks vajalik kvalifikatsioon);
- vahekohus (pooled lepivad kokku, et määravad vaidluse lahendamiseks isiku, keda nimetatakse vahekohtunikuks, ja loevad vahekohtuniku otsuse enda jaoks siduvaks);
- koostöine õigus (mõlemal poolel on jurist ja juristid nõustuvad proovima lahendada vaidluse väljaspool kohut).

7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?

Kohtunik võib anda määrusi seoses järgmisega:

- vanemlikud kohustused;
- vanemlikud õigused;
- eestkoste;

- lapse vara haldamine.

8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?

Kõik isikud, kellel on lapsega seoses vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused, peaksid olema kaasatud selle lapse kohta otsuste tegemisse. Kui vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused on ainult ühel vanemal, võib see vanem teha otsuseid kõigis küsimustes ilma teise vanemaga nõu pidamata.

9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?

Kui mõlemal vanemal on lapsega seoses täielikud vanemlikud kohustused ja vanemlikud õigused, on neil mõlemal õigus lasta lapsel enda juures elada või reguleerida lapse elukohta muul viisil. Kui laps elab ühe vanema juures, on teisel õigus säilitada lapsega isiklike suhteid ja korrapärast vahetut suhtlust.

Üldpõhimõte on see, et võimaluse korral peaksid mõlemad vanemad oma laste kasvatamisele kaasa aitama, kui see on teostatav ja lapse huvides. Kui vanemad ei jõua kokkuleppele, võib kohus otsustada, kelle juures ja millal laps elab. Kohtul on võimalik otsustada, et laps peab eri aegadel elama eri inimeste juures.

10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?

i. Vanemlike kohustusi käsitleva hagi võib esitada kõrgele tsiviilkohtule või esimese astme kohtule. Taotluse võib esitada lahutuse või lahusele tavamenetluse raames.

ii. Kohtu valik sõltub isiklikest eelistustest. Kui lahutuse või lahusele hagi parasjagu menetluses ei ole, on vanemlike kohustuste taotluse lahendamise kõrge tsiviilkohtu pädevuses, kui lapse harilik viibimiskoht on Šotimaal, ning esimese astme kohtu pädevuses, kui lapse harilik viibimiskoht on kohtu geograafilise asukoha järgses kohturingkonnas. [Šotimaa kohtuteenistuse veebisait](#) sisaldab kaarti, millel on näidatud kohtute asukohad ning loetletud kohtute aadressid ja kontaktandmed.

iii. Vanemlike kohustusi ja õigusi käsitlev taotlus tuleb esitada kõrges tsiviilkohtus kutse vormis ja esimese astme kohtus algatusdokumendi vormis. Nagu lahutushagidegi puhul, on igal kohtul oma reeglistik, milles sätestatakse sellise taotluse vorm. Vt [lahutust](#) käsitleva teabelehe 11. küsimuse alapunkt vi.

Formaalsused ja nõutavad dokumendid

iv. Sellise taotluse esitamise korral tuleb mõlemas kohtus tasuda lõiv. Võimalike lõivuvabastuste kohta vt [lahutust](#) käsitleva teabelehe 11. küsimuse alapunkt viii.

v. Kõigi seda liiki taotluste korral peate esitama lapse sündikande väljavõtte. Kohus ei aktsepteeri valguskoopiat ega tunnistuse lühendatud vormi.

11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?

Seda liiki taotluste korral ei ole lihtsustatud menetlus võimalik. Menetlusi on kirjeldatud [lahutust](#) käsitleva teabelehe 11. küsimuse alapunktis vi viidatud eeskirjades. Võimalik on taotleda ajutist määrust, kui seda peetakse vajalikuks.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Vanemliku vastutuse küsimustes on võimalik saada nõu ja abi tavapärase kohustusliku rahalise olukorra hinnangu alusel. Tsiiviilõigusabi on võimalik saada ka vanemliku vastutuse küsimustes, kui kolm tavapärast rahalise abikõlblikkuse, mõistlikkuse ja tõenäolise põhjuse hinnangut on tehtud.

13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?

Jah.

14 Teatavatel juhtudel võib osutada vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt muult ametiasutuselt vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist.

Milline on menetluse kord sellisel juhul?

Kohtumääruse täitmata jätmise korral võib olla võimalik algatada menetlus sama hagi raames. Nõuete täitmata jätmise korral võib algatada hagi seoses kohtukorralduse mittetäitmisega.

15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetaks?

Kui soovite pöörata täitmisele mõne teise liikmesriigi kohtuotsuse, reguleerib seda küsimust nõukogu määrus (EÜ) 2201/2003 (üldtuntud kui Brüsseli Ila määrus). Teise liikmesriigi kohtuotsus lapsega seotud vanemliku vastutuse teostamise kohta on Šotimaal täidetav, kui 1) on esitatud vastav taotlus ja 2) sellest tulenevalt on kohtuotsus tunnustatud Šotimaal täidetavaks.

Taotluse esitamise kord on sätestatud Šotimaa seadustes. Taotlus tuleb esitada kõrgele tsiviilkohtule ja sellele peavad olema lisatud konkreetset dokumendid (mis on kindlaks määratud Brüsseli Ila määrukses). Selle küsimuses on kasulik lasta end nõustada.

Brüsseli Ila määrukses alusel on teatavad kohtuotsused teistes liikmesriikides täidetavad, ilma et neid oleks vaja täidetavaks tunnustada.

16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Kui soovite vaidlustada mõne teise liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamise, reguleerib seda küsimust nõukogu määrus (EÜ) 2201/2003 (üldtuntud kui Brüsseli Ila määrus). Brüsseli Ila määrukses on loetletud põhjused, mille alusel kohtuotsust ei tunnustata.

Vastav taotlus tuleb esitada Šotimaa seadustes sätestatud korras. Taotlus tuleb esitada kõrgele tsiviilkohtule ja sellele peavad olema lisatud konkreetset dokumendid (mis on kindlaks määratud Brüsseli Ila määrukses). Selle küsimuses on kasulik lasta end nõustada.

Brüsseli Ila määrukses alusel täidetakse ja tunnustatakse teatavaid kohtuotsuseid teistes liikmesriikides, ilma et neid oleks vaja täidetavaks tunnustada.

17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri

kodakondsusega?

Kui pädev on Šotimaa kohus, kohaldab ta üldjuhul Šotimaa seadusi. Kui arvatakse, et konkreetset küsimust reguleerib asjakohane välisriigi seadus, mis erineb Šotimaa seadustest, tuleb seda seadust kinnitada ja kontrollida. Võib esineda ebatavalisi asjaolusid, mille korral paluvad pooled kohaldada kohtuasjas välisriigi õigust, ning sellisel juhul võib Šotimaa kohus seda arvesse võtta.

See veebileht on osa portaalist „[Teie Euroopa](#)“.

Sooviksime teilt [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulikuks peate sellel esitatud teavet.

Viimati uuendatud: 09/08/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.